

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Jmt. Mdt.
24 APR. 2006

24. april 2006
IMT/SUP

**TI's deltagelse i Justitsministeriets ekspertgruppe om logning,
herunder TI's bemærkninger til mødet den 7. april 2006**

TI henviser til mødet i Justitsministeriets ekspertgruppe om logning, den 7. april 2006, herunder til de til mødet fremsendte notitser om logning af internetoplysninger, om logning af oplysninger om e-mail og internettelefoni samt om logning af oplysninger om fastnet- og mobiltelefoni.

TI ønsker med dette brev at præcisere følgende:

1. Generelt om TI's deltagelse i møderne i ekspertgruppen

TI's deltagelse i Justitsministeriets ekspertgruppe om logning tager afsæt i forarbejderne til anti-terror-loven fra 2002 (lov nr. 378 af 6. juni 2002), hvoraf det fremgår, at det nærmere indhold af logningsbekendtgørelsen forudsættes fastsat efter dialog med tele- og internetudbyderne.

På møderne i Justitsministeriets ekspertgruppe har Justitsministeriet fremsat forslag om logning af visse former for data, som der efter TI's opfattelse ikke er hjemmel til - inden for rammerne af retsplejeloven og dennes forarbejder - at kræve logget.

TI anser i denne sammenhæng alene sin deltagelse i ekspertgruppen som inddragelse med henblik på belysning af de tekniske problemstillinger knyttet til Justitsministeriets forslag. TI kan således på ingen måde tilslutte sig, at den kommende logningsbekendtgørelse kan indeholde bestemmelser om logning af data, som ikke klart er hjemlet i gældende dansk lovgivning.

2. Ad Justitsministeriets notits om logning af internet-oplysninger

Notitsen indeholder et forslag til model for logning af oplysninger om kundernes færden på internettet. Forslaget indeholder bl.a. et eksempel på logning af internet-oplysninger vedrørende en kundes besøg på BT's hjemmeside.

Telebranchen mener IKKE, at retsplejelovens § 786, stk. 4 og de dertil hørende lovforslagsbemærkninger, indeholder hjemmel til at pålægge teleudbyderne forpligtelse til at logge internetoplysninger som beskrevet i notitsen.

Retsplejeloven og dennes forarbejder indeholder efter TI's opfattelse kun krav om logning af trafikdata, der gør det muligt at føre elektroniske spor tilbage til en bestemt kunde, jf. bl.a. følgende citat fra de almindelige lovforslagsbemærkninger til retsplejelovens § 786, stk. 4, jf. lovforslag L 35 fremsat 13. december 2001 (side 46): *"Det skal understreges, at der ikke med forslaget lægges op til, at internetudbyderne skal foretage en kortlægning af kundernes aktiviteter, mens de anvender Internettet. Udbydere vil således ikke løbende skulle foretage registrering af, hvilke hjemmesider, chatrooms mv. kunderne besøger. Hensigten er som anført ovenfor at kunne føre elektroniske spor, der findes på Internettet i forbindelse med kriminelle aktiviteter, tilbage til gerningsmændene."*

TI's medlemmer deltager som nævnt ovenfor i pkt. 1 desuagtet gerne i møder med Justitsministeriet og PET til yderligere belysning af den tekniske opbygning af de danske IP-net og internettjenester, som TI's medlemmer udbyder.

På mødet i ekspertgruppen om logning den 7. april 2006 blev følgende model for logning af internet-oplysninger drøftet: I stedet for som oprindeligt foreslået i Justitsministeriets notitser af 4. og 6. april at logge afsender A's IP-adresse og modtager B's IP-adresse ved første punkt (første router) på regionalt niveau efter brugeren i internetudbyderens net, logges i stedet de IP-adresser, som udveksles i samtrafikpunkterne mellem internetudbydernes IP-net og andre internetudbyders IP-net ("på kanten til andre net"). Logningen sker ved brug af samplet netflow af hver 1000. pakke. TI finder, at der ved brug af en sådan model efter omstændighederne kan argumenteres for, at logningen ikke vil være i modstrid med hjemmelsgrundlaget, idet logningen af trafikken sker statistisk og adskilt fra logningen af kunde-identifikationen (afsender A's IP-adresse), og derfor ikke sker i direkte tilknytning til den enkelte kunde. Først efter en nærmere analyse af de loggede oplysninger i samtrafikpunkterne og supplerende information om identiteten bag IP-adresser hos den udbyder, der forvalter denne, kan de loggede oplysninger således føres tilbage til afsenderen A. TI kan derfor tilslutte sig, at der indsættes krav i den kommende logningsbekendtgørelse om logning af hver 1000. pakke, som udveksles i samtrafikpunkterne mellem internetudbydernes IP-net.

Som også anført ved mødet har flere udbydere ikke teknisk mulighed for alene at logge på et regionalt niveau med gældende og planlagte systemer. For disse

udbydere er der derfor i realiteten kun teknisk mulighed for en fuld logning af alle kunder ud over de af justitsministeriet foreslæede krav til en niveaumæssig afgrænsning eller logning på kanten til andre net. TI vurderer, at alene logning på kanten til andre net vil udgøre en teknologisk holdbar løsning uden høje omkostninger.

3. Ad Justitsministeriets notits om logning af oplysninger om e-mail og internettelefoni

TI ønsker det præciseret, om taletjenester via internet alene skal logges, hvis taletjenesten er omfattet af definitionen af ”taletelefonitjenester” i telelovens § 6a, herunder hvis der til brugeren stilles opkaldsmulighed til telefonnumre til rådighed. Logning og opbevaring varetages af slutbrugerens udbyder.

TI ønsker det præciseret, om der med ”internet-baseret e-mail” menes web-mail-tjenester svarende til hotmail, og tillige præciseret om web-mail-tjenester og andre adgange til mail via det åbne internet leveret af udbydere af internettjenester (internetudbydere) vil blive omfattet af logningskravene.

Allerede i TIs høringsssvar af 22. november 2001 vedr. lovudkast til anti-terorpakken blev der gjort opmærksom på, at e-mail ikke er en teletjeneste, og at den påtænkte hjemmel til logning af e-postlister derfor ikke skabes med forslaget. Eftersom det endelige lovforslag ikke tog stilling til spørgsmålet, men fortsat omtalte logning af e-mail lister i bemærkningerne, kan det efter TI's vurdering antages, at det for retsplejeloven anvendte teletjenestebegreb også var tiltænkt at omfatte udbud af e-mail tjenester.

TI finder det ikke retvisende i forhold til den vedtagne lov, at der efterfølgende tages stilling til spørgsmålet på en sådan måde, at alene udbydere af internettjenester (som er elektroniske kommunikationstjenester i telelovens forstand) skal omfattes af krav om logning af e-mail lister. Da de pågældende lister ikke er knyttet til internettjenester – men en anvendelse heraf – kan der efter lovens forudsætninger heller ikke være tale om trafikdata. Disse data er efter telelovens og direktivernes bestemmelser alene data, der forvaltes i tilknytning til en elektronisk kommunikationstjeneste – og dermed ikke data, der alene forvaltes i tilknytning til en anvendelse heraf.

TI finder derfor, at logningskravene for e-mails naturligt kan udstrækkes til alle danske e-mail tjenester på baggrund af omtalen af logningskravet i bemærkningerne til retsplejelovens § 786, stk. 4.

Som tidligere indikeret er det formentlig kun 10 % af alle e-mail meddelelser, som afsendes via en dansk internetudbyder. De resterende mails afsendes fra internationale udbydere, virksomheds og institutioners private postservere eller formidles direkte via messenger osv. TI finder det derfor naturligt, at logning af e-mails enten stilles i bero i afventen af en fælleseuropæisk fortolkning af

direktivet eller gennemføres som krav over for alle udbydere af e-mail tjenester på dansk område.

Erfaringer synes i øvrigt at indikere, at op til 50% af de registrerede e-mails hos danske teleudbydere afvises på grund af virus, spam eller tilsvarende. Formålet med at logge sådanne meddelelser er ikke indlysende.

Loggede data i forbindelse med e-mail-tjenester gemmes i dag typisk 3 måneder. Set i lyset af, at Justitsministeriets forslag om logning af oplysninger om e-mail dækker mindre end 10 % af alle afsendte e-mails i Danmark, anmoder TI om et lempeligere krav til opbevaringsperioden, således at opbevaringsperioden for e-mails fastsættes til 6 måneder svarende til EU-logningsdirektivets minimumskrav. Længere opbevaringstider kan senere indføres som tilpasning til europæisk praksis, når logningskrav for vore nabolande foreligger i 2009, og en mere sammenhængende og dækkende logning dermed kan opnås.

4. Ad Justitsministeriets notits om logning af oplysninger om fastnet- og mobiltelefoni

For at undgå begrebsforvirring anmoder TI om, at begrebet ”masteoplysninger” alene benyttes som betegnelse for ”udvidet teleoplysning”, jf. retsplejelovens § 780. Masteoplysning benyttes således synonymt med udvidet teleoplysning i en række sammenhænge, herunder i definitionsafsnittet i det netop fremsatte lovforslag L 219 om ændring af teleloven, i rapporten fra den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekämpelse og i den gældende ”produktoversigt” som benyttes i samarbejdet mellem politiet og telebranchen.

TI foreslår, at begrebet ”lokaliseringssdata” benyttes. Disse data er således en del af trafikdata, når de benyttes af udbyderen i forbindelse med kommunikation til og fra kundens mobiltelefon.

Mobiludbyderne logger i dag af systemmæssige grunde alene lokaliseringssdata i form af den første og den sidste mast under en mobiltelefoni-kommunikation. Justitsministeriet har i notitsen af 4. april stillet forslag om, at mobiludbyderne endvidere skal logge og gemme oplysninger om eventuelle mellemliggende master, der er anvendt under en samtale. TI anmoder af følgende grunde om, at der ikke stilles krav om logning af mellemliggende master:

1. Leverandørerne af mobilcentraler (Nokia og Ericsson) har ikke udviklet funktioner og software, som muliggør registrering af oplysning om mellemliggende master som en del af trafikdata. Særlige danske krav om sådanne funktioner vil derfor både være særdeles dyre i udviklingsomkostninger, ligesom leverandørerne ikke vil opprioritere udvikling af funktioner, som alene kræves i Danmark. Der kan ikke skabes sikkerhed for, at den ønskede udbygning af logning af trafikdata kan gennemføres, og såvel leveringstider som omkostninger kan ikke opgøres uden et større systemarbejde i samarbejde med

leverandørerne. Konsekvenserne af særlige danske krav til oplysninger fra mobilnettene, som ikke kendes fra andre og langt større markeder, vil under alle omstændigheder indebære større omkostninger for danske udbydere af mobilnet, samt forsinkelser ved enhver fremtidig opdatering af de danske mobilnet i forbindelse med fremkomsten af nye faciliteter til styring af nettene. Et Særligt dansk krav om logning af mellemliggende master vil derfor være til varig gene for de danske udbydere af mobilnet, og herunder også til ugunst for de danske mobiltelefonkunder.

2. TI finder det ikke godtjort, at det har været hensigten med anti-terror-loven fra 2002, at opstille krav om logning af lokaliseringsdata ud over den første og den sidste mast under en mobiltelefoni-kommunikation.

3. Loggede lokaliseringsdata uden øvrige oplysninger om kundens samtaler kan i dag udleveres efter kendelse om edition – det vil sige uden at visse nærmere bestemte kriminalitetskrav mv. skal være opfyldt. Justitsministeriet oplyste på mødet den 7. april, at det som hidtil er hensigten, at teleudbyderne skal udlevere loggede/historiske lokaliseringsdata på baggrund af kendelse om edition. Henset til at politiet kan kræve historiske lokaliseringsdata udleveret alene efter kendelse om edition, finder TI det forkert – og indgribende overfor kunderne - at pålægge mobiludbyderne at logge lokaliseringsdata om mellemliggende master af hensyn til politiets muligheder for at få yderligere detaljeret historisk viden om en kundes færden under samtaler.

Idet lokaliseringsdata udleveres efter reglerne om edition, bemærker TI i øvrigt, at der ikke ses at være - eller at have været planlagt - hjemmel til at kræve, at mobiludbyderne skal afholde udgifterne for etablering og drift af udstyr til eventuel logning af lokaliseringsdata om mellemliggende master.

Med venlig hilsen

Ib M. Tolstrup
Direktør